

Кравчук В. Формирование судейского корпуса в Украине и Польше: сравнительно-правовой анализ. В статье анализируются отечественное и польское законодательства о судоустройстве и статусе судей, обобщаются основные научные подходы к пониманию категории «судейский корпус» в конституционном праве Украины и Польше, рассматриваются процедуры избрания и назначения судей на должности. Обобщается вывод о том, что судья есть центральным субъектом судебной власти. Именно судьи осуществляют основные функции правосудия и от уровня их конституционно-правового статуса зависит авторитет судебной власти и эффективность осуществления функции правосудия. Использование позитивного зарубежного опыта, безусловно, полезно для исследования не только порядка назначения и избрания судей на должности, но и других структурных элементов конституционно-правового статуса судей в Украине (например правосубъектность, ответственность, гарантии деятельности и других).

Ключевые слова: правовой статус судьи, суд, судейский корпус, судья, Украина, Польша.

Kravchuk V. The Formation of the Judicial Case in Ukraine and Poland: the Comparative Legal Analysis. In the article the national and Polish legislation of the judicial system and status of judges are examined, basic scientific approaches to the understanding of «judicial case» in the constitutional law of Ukraine and Poland are generalized, procedures for the election and appointment of judges are considered. The article substantiates a conclusion the judge is the central subject of the judiciary. Judges perform the basic functions of justice and the judicial authority and effectiveness of the judicial functions depends on the level of their constitutional and legal status. Using positive foreign experience is undoubtedly helpful for studying not only the order of appointment and electing judges, but also other structural elements of the constitutional and legal status of judges in Ukraine (for example, responsibility, guarantees of their activities and other).

Key words: legal status of judges, court, judiciary, judge, Ukraine, Poland.

УДК – 342.9:351.746.1(477)

Р. Ляшук

Спеціальні принципи діяльності відділів прикордонної служби

У статті розглянуто обсяг та значення спеціальних принципів у діяльності відділів прикордонної служби. Проаналізовано зміст спеціальних принципів, що стосуються правоохоронної діяльності відділів прикордонної служби. Унаслідок дослідження нормативно-правових актів із питань охорони державного кордону автор визначає зміст спеціальних принципів у діяльності відділів прикордонної служби.

Ключові слова: спеціальні принципи, відділи прикордонної служби, Державна прикордонна служба України, охорона державного кордону

Постановка наукової проблеми та її значення. Під час побудови в Україні правової держави та громадянського суспільства вкрай важливою є роль державних органів. Їхня діяльність буде ефективною та законною тільки при дотриманні відповідних правових принципів [1, ст. 6]. Забезпечення виконання завдань з охорони державного кордону відділом прикордонної служби (далі – ВПС) можливе лише за умови її відповідності спеціальним принципам, у яких розкрито особливі правові вимоги до роботи підрозділів охорони кордону.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Принципи діяльності державних органів розглянуто в працях В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, В. Л. Грохольського, В. К. Колпакова, М. М. Литвина, І. Л. Невзорова, І. Д. Сліденко, В. О. Шамрая та ін. Проте комплексного вивчення спеціальних принципів діяльності ВПС не проводилось.

Формулювання мети та завдань статті. Мета нашого дослідження – розкриття вищезазначених принципів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Спеціальні принципи діяльності ВПС викладені в нормативно-правових актах із питань охорони державного кордону, а саме в Інструкції з організації оперативно-службової діяльності ВПС [2]. Їх визначення та розкриття сприятиме правомірності й результативності виконання функцій ВПС.

Принцип широкого застосування гласних та негласних форм і способів охорони державного кордону ВПС [2, с. 6] полягає у виборі тих форм та способів службових дій, які відповідають обставинам на кордоні, доцільні з позиції законності й охорони державної таємниці [3].

Поєднання гласних, негласних та конспіративних форм і методів діяльності ВПС зумовлюється особливостями роботи правоохоронця. Служба з охорони державного кордону вимагає від прикордонників застосовувати специфічні методи та форми роботи, які визначаються Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність України» від 18 лютого 1992 р. [4].

Широке застосування гласних і негласних форм та методів охорони кордону ВПС досягається всебічним залученням до охорони державного кордону населення прикордонних регіонів з одночасним використанням осіб, із якими встановлено конфіденційне співробітництво для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, в інтересах охорони державного кордону [4, ст. 4].

Принцип безперервного добування інформації й своєчасної її реалізації в інтересах оперативно-службової діяльності ВПС [2, с. 6] сформульовано некоректно. Оперативно-службова діяльність – це виконання функцій ВПС [2, п. 2], які є похідними від їхніх завдань. Основне завдання Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) – охорона державного кордону України [5, ст. 1], тому інтерес добування інформації варто зосередити не на самій оперативно-службовій діяльності як похідній, а на охороні кордону, яка є визначальною для всієї діяльності ВПС. З огляду на вищезазначене, пропонуємо цей принцип викласти в такій редакції: «безперервне добування випереджувальної інформації та своєчасна її реалізація в інтересах охорони кордону» [2, п. 4].

Безперервне добування випереджувальної інформації й своєчасна її реалізація в інтересах охорони кордону полягає в здійсненні ВПС заходів, спрямованих на добування відомостей про порушення прикордонного законодавства України, місцевість, радіаційну, хімічну та бактеріологічну обстановку в межах ділянки відповідальності; формуванні й підтриманні в актуальному стані баз даних та інформаційних фондів; реалізації даних для забезпечення недоторканності державного кордону.

Принцип постійної готовності ВПС до дій [2, п. 4] полягає в їх здатності почати дії у встановлений термін, а в разі ускладнення ситуації – негайно, й успішно виконувати поставлені завдання з охорони державного кордону України.

Принцип комплексного застосування різнорідних сил та засобів ВПС [2, п. 4] реалізується через застосування всіх наявних сил і засобів за єдиним задумом та планом для розв'язання завдань з оперативно-службової діяльності. Для дотримання цього принципу діяльності ВПС потрібно враховувати можливість поєднання різних сил і засобів між собою.

Принцип взаємодії сил та засобів у діяльності ВПС [2, п. 4] полягає в узгоджених за метою, завданнями, місцем, часом і способами виконання завдань діях сил та засобів для забезпечення недоторканності державного кордону України [2, п. 166].

Принцип безперервності та гнучкості охорони кордону ВПС [2, п. 4] – це постійне здійснення погоджених за місцем і часом дій тих чи інших сил та засобів у межах призначеної для охорони ВПС ділянки державного кордону.

Охорону державного кордону на ділянці відповідальності, забезпечення дотримання режиму державного кордону поза пунктами пропуску й прикордонного режиму ВПС здійснює через безперервне несення прикордонної служби [2, с. 113], яка передбачає відсутність проміжків часу, коли кордон не охороняється.

Безперервність означає, що охорона державного кордону ВПС є виконанням функції держави із забезпечення національної безпеки, а тому діяльність прикордонників ведеться постійно. Це передбачає чергування, несення служби в прикордонних нарядах, виконання завдань в умовах воєнного та надзвичайного станів тощо [2].

Гнучкість охорони кордону ВПС полягає в недопущенні шаблону в організації й веденні оперативно-службової діяльності з охорони державного кордону.

Принцип безперервності та гнучкості охорони кордону ВПС направлений на забезпечення недоторканності й непорушності державних кордонів, а також суверенітету України [5, ст. 1].

Принцип доцільної побудови охорони кордону та прикордонного контролю ВПС [2, п. 4] реалізується через ешелоноване розташування сил і засобів, що забезпечує своєчасне виявлення й затримання правопорушників у межах ділянки відповідальності ВПС [2, п. 364].

Принцип зосередження основних зусиль у діяльності ВПС на найважливіших напрямках і в потрібний час [2, п. 4] досягається вмілим розподілом сил та засобів за завданнями й напрямками дій, маневром силами та засобами і їх ешелонуванням на ділянці відповідальності, широким застосуванням технічних засобів охорони кордону [2, п. 166].

Принцип маневру силами та засобами ВПС [2, п. 4] полягає в організованому їх переміщенні на новий напрямок (рубіж, район) із метою створення вигідного розташування й ефективного використання сил і засобів при розв'язанні поставлених завдань [2, с. 109–110].

Принцип активності, прихованості й раптовості дій ВПС [2, п. 4] реалізується в постійному прагненні знати задум правопорушників, уведенні їх в оману стосовно своїх дійсних намірів, у збереженні в таємниці задуму дій, у прихованому керуванні та дотриманні режиму секретності, застосуванні прикордонної хитрості й мистецтва маскуванню, стрімкому та швидкому виконанні поставлених завдань і випередженні правопорушників у діях [2, с. 112]. Варто зазначити, що прихованість не суперечить принципу гласності, тому що є режимом, необхідним для досягнення завдань прикордонної служби.

Принцип здійснення оперативно-службової діяльності ВПС виключно спеціально підготовленими з цією метою військовослужбовцями та працівниками ДПСУ [2, п. 4; 6, ст. 4] є принципом, від якого прямо залежить ефективність охорони кордону. Персонал, який залучається до охорони державного кордону, повинен володіти комплексом спеціальних знань, умінь і навичок щодо здійснення службових дій, а також володіти в необхідному обсязі інформацією, що характеризує охоронювану ВПС ділянку [2, с. 27–31].

Нині актуальна проблема належного рівня спеціальної підготовки військовослужбовців та працівників ДПСУ до здійснення оперативно-службової діяльності на ВПС. Важливо зазначити, що 60 % опитаних слухачів Національної академії ДПСУ вважають: недостатньою є кількість навчальних годин із тактики прикордонної служби й правової підготовки, які передбачені програмами для інспекторів прикордонної служби ВПС; малоефективною є система допуску персоналу до безпосередньої охорони кордону. Водночас кожен четвертий опитаний на перше місце серед чинників, що впливають на готовність персоналу ВПС до розв'язання завдань з охорони кордону, ставить недостатню кількість практичних занять і слабку забезпеченість персональної відповідальності інспекторського складу за неналежне виконання обов'язків.

На нашу думку, для покращення спеціальної підготовки військовослужбовців та працівників ДПСУ до здійснення оперативно-службової діяльності у ВПС потрібно збільшити кількість годин практичних занять та вести дієву систему допуску персоналу до служби з безпосередньої охорони кордону.

Принцип вибірковості контрольних заходів і підстав оцінки ризиків у діяльності ВПС [2, п. 4; 6, ст. 4] полягає в можливості та необхідності вибору тих підстав оцінки ризиків і відповідних їм контрольних заходів, які в цих умовах будуть доцільними для забезпечення інтересів охорони кордону [2, с. 114; 7; 8, с. 61–63].

Принцип автоматизованого й безперервного процесу управління відділом [2, п. 4] передбачає постійне прагнення досягти мети, виконати прийняті рішення, найбільш повно та ефективно використати можливості сил і засобів під час розв'язання поставлених завдань. Стійкість, оперативність, прихованість та чіткість управління діяльністю ВПС досягається автоматизованим і безперервним процесом управління [2, с. 41].

Єдиноначальність, централізація управління з делегуванням підлеглим повноважень щодо способів виконання поставлених завдань [2, п. 4] – це принцип організації діяльності ВПС.

Єдиноначальність визначає основи відносин між військовослужбовцями, а саме, відносини підпорядкування підлеглих начальнику ВПС, який наділяється всією повнотою розпорядчої влади та несе персональну відповідальність перед державою за всі сторони життя й діяльності підрозділу та персоналу.

Статут внутрішньої служби Збройних сил України від 24 березня 1999 р. [9] визначає три складники принципу єдиноначальності: 1) наділення командира повнотою розпорядчої влади щодо підлеглих і покладення на нього персональної відповідальності за всі сторони життя та діяльності ВПС і кожного військовослужбовця; 2) надання начальникові права одноособово приймати рішення, видавати накази; 3) забезпечення виконання зазначених рішень (наказів), виходячи із всебічної оцінки обстановки й керуючись вимогами законів і статутів Збройних сил України [9, 11–12].

У Статуті внутрішньої служби Збройних сил України вказується на беззастережне виконання підлеглим наказів начальника, крім випадків віддання явно злочинного наказу, що зобов'язує підлеглиго ставитися до наказу командира з повагою. Установлено відповідальність командира (начальни-

ка) за відданий наказ, його наслідки, відповідність законодавству та за зловживання, перевищення влади й законних повноважень [9].

Передбачено відповідальність винних осіб за віддання та виконання явно злочинного наказу (розпорядження). Водночас законодавство встановлює норму про беззастережне виконання наказів командирів (начальників), крім явно злочинних. Військовослужбовець, який не виконав явно злочинного наказу, не підлягає кримінальній відповідальності відповідно до ч. 3 ст. 41 Кримінального кодексу України [10]. Питання полягає в оцінці «явно злочинного наказу» [9, с. 11; 10].

Законодавство забороняє обговорення наказу (за винятком суперечки – коментар ККУ, ст. 402) командира та встановлює відповідальність за невиконання наказу (ст. 403 ККУ) й непокору (ст. 402 ККУ), за винятком випадків віддання явно злочинного наказу. Не передбачено порядку оскарження відданих командирами (начальниками) наказів і розпоряджень до їх виконання [9; 10].

Слід зазначити, що для військового колективу не характерний демократичний (колегіальний) порядок прийняття рішень, урахування думки підлеглих, а централізація управління. Але в діяльності військовослужбовців-прикордонників, які наділені владними повноваженнями адміністративного характеру чи мають відповідні посадові обов'язки щодо прийняття важливих рішень, принцип колегіальності займає первинне місце.

Сутність єдиноначальності полягає в тому, що керівник конкретного рівня управління користується правом одноособового вирішення питань, що входять до його компетенції. По суті, це надання начальнику ВПС широких повноважень, які необхідні йому для виконання покладених на нього функцій управління, реалізації персональної відповідальності [11, с. 119].

Єдиноначальність прямо пов'язана з персональною відповідальністю керівників за результати прийнятих рішень і є важливим засобом забезпечення оперативності управління діяльністю ВПС. Єдиноначальність передбачає підпорядкування колективу працівників волі начальника, який несе всю повноту відповідальності за діяльність ВПС. Принцип єдиноначальності передбачає, що кожен працівник має одного й тільки одного безпосереднього керівника [12, 36–37].

На нашу думку, доцільно надати підлеглим можливість самостійного вибору способів розв'язання поставлених завдань, якщо такі способи не визначені в розпорядженні. Це дасть змогу застосовувати заходи, що відповідають обставинці, покращити якість правоохоронної діяльності ВПС та відповідальність прикордонників за свої дії.

Рішенням колегії ДПСУ від 14 грудня 2011 р. основою служби визначено ВПС. Планується подальше розширення повноважень керівного складу ВПС через делегування таких повноважень від вищих органів управління ДПСУ [13, п. 4].

Тому пропонуємо внести зміни до формулювання цього принципу, виклавши його в такій редакції: «єдиноначальність, централізація управління з делегуванням підлеглим повноважень щодо самостійного вибору способів виконання поставлених завдань» [2, п. 4].

Принцип усебічного забезпечення оперативно-службової діяльності ВПС [2, п. 4] полягає в організації та здійсненні заходів, спрямованих на підтримання їхньої високої готовності до дій, створення сприятливих умов для успішного й своєчасного виконання завдань з охорони державного кордону України. Від належного забезпечення діяльності ВПС залежить ступінь виконання їхніх правоохоронних функцій.

Принцип урахування та використання морально-психологічного стану особового складу в інтересах виконання поставлених завдань ВПС [2, п. 4] досягається постійним глибоким знанням психологічного стану особового складу, організацією й проведенням активної роботи з його зміцнення.

Мораль – це система життєвих принципів, поглядів, суджень, оцінки людей, а також відповідних їм норм поведінки, що відображають погляди, які склалися в суспільстві про добро та зло, борг, справедливість, гідність і безчестя, похвальність та ганебність, про те, що схвалюється, а що відкидається суспільством [14, с. 164]. Норми моралі розповсюджуються на вузьку сферу міжособового спілкування, не піддаються зовнішньому контролю й не регулюються правовими нормами [14, с. 165].

Підбираючи персонал для служби у ВПС, відповідні посадові особи повинні визначити питання моральної відповідності кандидатів для виконання обов'язків з охорони кордону. Тому неправовий характер моралі суперечить її нормативному визначенню в принципах діяльності ВПС.

Зважаючи на це, ми пропонуємо внести зміни до цього принципу та викласти його в такій редакції: «врахування й використання психологічного стану особового складу в інтересах розв'язання поставлених завдань ВПС» [2, п. 4].

Усе ж варто визнати, що своєчасне та об'єктивне визначення внутрішнього й зовнішнього психологічного стану персоналу ВПС наявними засобами не завжди можливе.

Значення принципів діяльності ВПС полягає в тому, що вони є основою для формування здатності та вміння дотримання прикордонником постійної лінії поведінки, зразкового виконання своїх обов'язків. Вони – важливий засіб досягнення поставленої мети, розв'язання завдань і функцій, що покладаються на ВПС [15, с. 14].

Принципи діяльності ВПС, які викладені в Інструкції з організації оперативно-службової діяльності ВПС [2], тісно пов'язані між собою та становлять систему забезпечення законності діяльності ВПС.

Наслідками нехтування цими принципами є недостатня ефективність діяльності ВПС у сфері управління кордонами, боротьби зі злочинністю й правопорушеннями, неналежний рівень захисту прав, свобод і законних інтересів учасників суспільних відносин.

Одна частина принципів підтверджена нормами права та відповідає чинним нормативно-правовим актам. Друга частина принципів діяльності ВПС лише задекларована, тому вони не мають нормативного характеру, а відіграють роль «рефлекторів», що освітлюють шлях тлумаченню законів тоді, коли виявляються прогалини в правовому регулюванні діяльності ВПС [15, с. 14].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отож, узагальнюючи дослідження, варто зробити такі висновки.

Спеціальні принципи діяльності ВПС – це ті основоположні нормативні засади, які притаманні лише особливому виду діяльності держави – охороні кордону України ВПС. До спеціальних принципів діяльності ВПС віднесено широке застосування гласних та негласних форм і методів охорони державного кордону; безперервне добування інформації своєчасну її реалізацію в інтересах охорони кордону; постійну готовність підрозділів до дій; комплексне застосування різнорідних сил та засобів; взаємодію сил і засобів; безперервність та гнучкість охорони кордону; доцільну побудову охорони кордону й прикордонного контролю; зосередження основних зусиль на найважливіших напрямках і в потрібний час; маневр силами та засобами; активність, прихованість і раптовість дій; здійснення оперативно-службової діяльності виключно спеціально підготовленими для цього військовослужбовцями та працівниками ДПСУ; вибірковість контрольних заходів і підстав оцінки ризиків; автоматизований та безперервний процес управління відділом; єдиноначальність, централізація управління з делегуванням підлеглим повноважень щодо самостійного вибору способів виконання поставлених завдань; усебічне забезпечення оперативно-службової діяльності; врахування й використання психологічного стану особового складу в інтересах розв'язання поставлених завдань.

Ураховуючи важливе значення спеціальних принципів у діяльності ВПС, потрібно в новій редакції Інструкції з організації діяльності відділів прикордонної служби детальніше й ширше розкрити їх систему.

Подальшого наукового дослідження потребують функції діяльності ВПС.

Джерела та література

1. Конституція України: Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 1.02.2011 р. – К. : ТОВ «ВВП Нотіс», 2011. – 48 с.
2. Інструкція з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України. Ч. I (відділ прикордонної служби) : Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 29.09.2009 р. № 1040. – Хмельницький : Вид-во Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2010. – 176 с.
3. Про затвердження зводу відомостей, що становлять державну таємницю : Наказ Голови Служби Безпеки України від 1.03.2001 р. № 52 ; зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 березня 2001 р. за № 264/5455 [Електронний ресурс] : Законодавство України / Правова серія «Інфодиск». – К., 2011.
4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII; із змінами і доп. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.

5. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3.04.2003 р. № 661-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.
6. Про прикордонний контроль : Закон України від 5.11.2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 6. – Ст. 46.
7. Інструкція з аналізу ризиків у Державній прикордонній службі України : Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 29.12.2009 р. № 1035 . – Хмельницький : Вид-во Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2010. – 176 с.
8. Посібник з аналізу ризиків / Магдалена Майхшак-Чарнецька, Войцех Банасяк, Кшиштоф Шиманські ; за ред. Міжнар. організації з міграції. – К., 2010. – 95 с.
9. Військові статuti Збройних сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 548-XIV (зі змінами станом на 26.04.2004 р.). – К. : Паливода А. В., 2011. – 424 с.
10. Кримінальний кодекс України [офіц. текст] : Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III. із змінами і доп. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2011. – 216 с.
11. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / В. М. Плішкін ; за ред. Ю. Ф. Кравченка. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с.
12. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник / О. М. Бандурка. – Х. : [б. в.], 1998. – 480 с.
13. Про оголошення та введення в дію рішення колегії Державної прикордонної служби України від 16.12.2011 р. № 10. – Хмельницький : Вид-во Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2011. – 24 с.
14. Загальна теорія держави і права : [підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл.] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Х. : Право, 2010. – 584 с.
15. Малюга В. І. Принципи організації та діяльності прокуратури України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 «Судоустрій, прокуратура та адвокатура» / Малюга Віктор Іванович ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 22 с.

Ляшук Р. Специальные принципы деятельности отделов пограничной службы. В статье рассматриваются объём и значение специальных принципов деятельности отделов пограничной службы. Проанализировано содержание специальных принципов, касающихся правоохранительной деятельности отделов пограничной службы. К основным специальным принципам деятельности отдела пограничной службы отнесены широкое применение гласных и негласных форм и методов охраны государственной границы; непрерывное получение информации и своевременная ее реализация в интересах охраны границы, постоянная готовность подразделений к действиям, комплексное применение разнородных сил и средств; непрерывность и гибкость охраны границы; целесообразность организации охраны границы и пограничного контроля; маневренность сил и средств; активность, скрытность и внезапность действий; избирательность контрольных мероприятий и оснований оценки рисков; автоматизация и непрерывность процесса управления отделом; единоначальство. Необходимо подробнее и шире раскрыть систему специальных принципов деятельности в новой редакции Инструкции по организации деятельности отделов пограничной службы, учитывая их важное значение.

Ключевые слова: специальные принципы, отделы пограничной службы, Государственная пограничная служба Украины, охрана государственной границы.

Lyashuk R. Special Principles of the Border Service Department. The article deals with the meaning of special principles of Border Service departments' activity. Contents of special principles relating to law enforcement activities of Border Service departments are analyzed. The main special principles of the Border Service department activity are: extensive use of open and secret forms and methods of the state border protection; the continuous obtaining the information and its timely realization for the border protection; departments' constant readiness for action, complex application of different forces and resources; the continuity and flexibility of the border protection; expediency of the border protection and border control organization; maneuverability of forces and assets, activity, secrecy and rapidity of action, selectivity of control actions and risk assessment process, automating and continuity of the department management process. It's necessary to open the system of special principles more widely in the new edition of the Instruction of the Border Service departments activity, considering their importance.

Key words: specific principles, border service department, State Border Guard Service of Ukraine, border protection.